

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 22 mars 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ny lagstiftning angående behörighet att utöva tandläkarkonsten.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 192 i första kammaren av herr *Wistrand* och nr 311 i andra kammaren av herr *Håstad m. fl.*

I motionerna, vilka äro likalydande, hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till ny lagstiftning angående behörighet att utöva tandläkarkonsten.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för detta yrkande, får utskottet hänvisa till motionerna.

Gällande bestämmelser rörande utövandet av tandläkarkonsten innefattas i en av Kungl. Maj:t i administrativ väg *den 18 juni 1861 (nr 41) fastställd ordning för tandläkarekonstens utövning.*

Enligt § 1 nämnda ordning äro de förrättningar, som tillhöra tandläkarkonstens utövare: a) rengöring, fyllning och utdragning av tänder; b) förfärdigande och insättande av konstgjorda tänder; samt c) behandling av tändernas och tandköttets sjukdomar.

I §§ 2 och 3 meddelas bestämmelser om dels fordringarna för att få undergå prövning för erhållande av rättighet till tandläkarkonstens utövande, dels ock vilka som skola verkställa nämnda prövning och vad dessa skall innefatta. Dessa bestämmelser få emellertid anses vara upphävda genom stadgan den 22 september 1899 (nr 69) för tandläkarinstitutet, enligt vilken karolinska institutet skall vid tandläkarinstitutet anordna såväl den teoretiska och praktiska undervisning, vilken erfordras för utbildning av tandläkare, som ock de för vinnande av legitimation såsom svensk tandläkare erforderliga examina. I samband med meddelande av bestämmelser om tidpunkten för stadgans ikraftträdande föreskrefs, att samtidigt med ikraftträdandet de mot bestämmelserna i stadgan stridande äldre föreskrifterna skulle upphöra att gälla. 1899 års stadga har efterträtts av stadgan för institutet den 31 maj 1934 (nr 226), som i sin tur ersatts av stadgan den 30 juni 1944 (nr 572). Enligt sistnämnda båda stadgor skola nyssnämnda undervisning och examina anordnas vid institutet. Utöver de sålunda av stadgan för tandläkarinstitutet ersatta bestämmelserna innehåller § 3 i 1861 års ordning föreskrift, enligt vilken medicinalstyrelsen utfärdar tillstånds-

brev för tandläkarkonstens utövande. Sådant brev berättigar enligt samma paragraf innehavaren att var som helst i riket utöva tandläkarkonsten, dock med åliggande att såväl underrätta medicinalstyrelsen och vederbörande förste provinsialläkare om sin boningsort som ock förevisa tillståndsbeviset för stads- eller provinsialläkaren i den ort, där han sig nedsätter (kung. 31 december 1894, nr 111, sid. 3). — Medicinalstyrelsens befattning med hit-hörande ärenden beröres också i 6 § instruktionen den 19 december 1930 (nr 441) för medicinalstyrelsen, enligt vilken paragraf det tillkommer styrelsen att åt svenska medborgare, som önska inom riket utöva tandläkar-yrket och som visat behörighet därtill, meddela legitimationsbevis.

§§ 4—7 i 1861 års ordning innehålla bestämmelser, som antingen äro upphävda eller, ehuru icke formellt upphävda, faktiskt icke längre tillämpas.

Enligt § 8 är i riket legitimerad tandläkare berättigad att, under iakttagande av de i författningarna föreskrivna försiktighetsmått, från apotek förskriva och i utövningen av sin konst använda de läkemedel, vilka, i enlighet med vad medicinalstyrelsen äger bestämma, skola anses erforderliga för utövning av tandläkarkonsten. Han äger dock icke att för framkallande av allmän känslolöshet använda dövande medel annorledes än efter behörig läkares föreskrift och i dennes närvaro. Legitimerad tandläkare äger jämväl att mot betalning enligt gällande medicinaltaxa tillhandahålla allmänheten läkemedel för sådana sjukdomar, vilka det tillkommer honom att behandla (kung. 9 augusti 1920, nr 551).

Enligt § 9 må, förutom de legitimerade läkarna, annan icke utöva tandläkarkonsten än den, som därtill vunnit behörighet, vid äventyr att eljest bliva underkastad bötesansvar såsom för olovlig utövning av hantverk. Den ansvarsbestämmelse, vartill sålunda hänvisas, är § 18 förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet. Straffet är dagsböter.

Enligt § 10 förbjudes tandläkare vid ansvar, som i lagen om behörighet att utöva läkarkonsten stadgas, att åtaga sig andra läkarförrättningar än de i § 1 i stadgan angivna. Förbryter han sig häremot tredje gången, äger medicinalstyrelsen därjämte förklara honom förlustig rättigheten till tandläkarkonstens utövande (kung. 17 december 1915, nr 557).

Slutligen stadgas i § 11, att tandläkare står under närmaste inseende av stadsläkaren i den stad, där han utövar sin konst, eller, om han är bosatt på landet, av provinsialläkaren i distriktet. Nämnda läkare skola tillse, att tandläkare tillbörligen utövar sin konst, och i motsatt fall inberätta förhållandet till medicinalstyrelsen, varjämte de böra i sammanhang med de föreskrivna årsberättelserna avgiva förteckning på de inom distriktet bosatta tandläkarna.

Här må vidare erinras om *lagen den 30 juni 1943 (nr 467) om viss begränsning av legitimation som tandläkare*. Enligt denna lag äger medicinalstyrelsen, där tandläkare icke äro att tillgå för tjänstgöring inom folktand-

vården, vid meddelande av sökt legitimation som tandläkare begränsa legitimationen att avse allenast rätt att utöva tandläkaryrket såsom innehavare av eller vikarie å tjänst inom sådan tandvård. Dylik begränsning må dock ej gälla längre än intill dess sökanden fullgjort tjänstgöring inom folktandvården under ett år.

I den proposition, nr 299, varigenom förslaget till sistnämnda lag framlades för 1943 års riksdag, uttalade föredragande departementschefen, statsrådet Möller, att bestämmelserna i 1861 års ordning i stor utsträckning vore föråldrade, i följd varav de ännu gällande föreskrifterna om legitimation vore mycket knapphändiga. Inom medicinalstyrelsen hade därför, anförde departementschefen vidare, sedan någon tid pågått utredning rörande behörighetslag för tandläkare. Utredningsarbetet befunne sig ännu på ett förberedande stadium. — Enligt vad utskottet inhämtat pågår detta utredningsarbete alltjämt.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 februari och den 6 oktober 1944 ha tillkallats särskilda sakkunniga för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande tandläkarundervisningens organisation och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor. De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1944 års utredning rörande tandläkarutbildningen m. m., ha såsom en första huvuduppgift att bilda sig en uppfattning om behovet av tandläkare. Den andra huvuduppgiften är att ägna undervisningsplanerna vid tandläkarinstitutet en allmän översyn och granskning. De sakkunniga böra även överväga, vilka organisatoriska åtgärder som böra vidtagas för att åt tandläkarutbildningen giva en fullt högskolemässig karaktär. Ytterligare torde, heter det i direktiven, böra undersökas behovet av en statlig utbildning av tandsköterskor och tandtekniker.

I ärendet ha till utskottet inkommit skriftliga framställningar från Sveriges tandvårdsinspektörsförening, Sveriges tandläkarförbund och svenska tandteknikerförbundet.

Gällande bestämmelser angående utövandet av tandläkarkonsten innefattas i en av Kungl. Maj:t i administrativ väg den 18 juni 1861 fastställd ordning för tandläkarkonstens utövning. Dessa bestämmelser äro såsom motionärerna framhållit mycket knapphändiga och trots vid flera tillfällen vidtagna ändringar i stor utsträckning föråldrade. De missförhållanden som berörts i motionerna ha dock icke haft sin grund enbart i avsaknaden av moderna bestämmelser på förevarande område. Det torde kunna antagas, att det i motionerna behandlade spörsmålet blir mindre aktuellt, i den mån folktandvården utbygges och en bättre tillgång å tandläkare kommer att finnas.

Utskottet.

Såsom framgår av vad ovan anförts har inom medicinalstyrelsen sedan en tid tillbaka utredning pågått angående nya bestämmelser om behörighet att utöva tandläkarkonsten. Vissa spörsmål, som ha samband med ifrågasvarande ämne, torde även komma att övervägas av 1944 års utredning rörande tandläkarutbildningen m. m.

Av nu anförda skäl torde anledning saknas att göra någon framställning till Kungl. Maj:t i motionernas syfte.

Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motioner icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 mars 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Linder**, *Wistrand, Forslund**, *Hage, Hallagård, Hagman* och *Englund*;

från andra kammaren: herrar *Nilson* i Eskilstuna, *Larsson* i Östersund, *Witzell**, *Carlsson* i Bakeröd, *Andersson* i Eskilstuna, *Andersson* i Gisselås*, *Lundberg* i Uppsala och *Andersson* i Alfredshem.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Norman, Linder, Wistrand, Hagman, Andersson* i Eskilstuna och *Andersson* i Gisselås, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Gällande bestämmelser angående utövandet av tandläkarkonsten innefattas i en av Kungl. Maj:t i administrativ väg den 18 juni 1861 fastställd ordning för tandläkarkonstens utövning. Dessa bestämmelser äro såsom motionärerna framhållit mycket knapphändiga och trots vid flera tillfällen vidtagna ändringar synnerligen föråldrade. Särskilt har mot bestämmelserna anmärkts, att de icke utgöra något effektivt hinder för olovligt utövande av tandläkarkonsten. Illegal utövning av tandläkarkonsten torde också före-

komma i betydande omfattning. Då de illegala yrkesutövarna i stor utsträckning torde sakna de teoretiska och praktiska kunskaper, som erfordras för företagandet av de förrättningar varom här är fråga, framstår avsaknaden av effektivt verkande författningsbestämmelser på förevarande område såsom ett missförhållande.

Av nu anförda skäl anser utskottet, att utredning bör verkställas angående nya bestämmelser om behörighet att utöva tandläkarkonsten.

Enligt 1861 års ordning — sådan denna i praxis tolkats — får intet arbete i patienternas mun utföras av den som ej innehar behörighet att utöva tandläkarkonsten. Från tandteknikerhåll ha vid skilda tillfällen framförts önskemål, att arbete, som sålunda anses falla inom legitimerad tandläkares yrkesutövning men som är av övervägande teknisk art, i viss utsträckning skall få utföras av tandtekniker. I en till utskottet inkommen framställning från svenska tandteknikerförbundet har bland annat gjorts gällande, att tandtekniker som uppfyller vissa förutsättningar med avseende å utbildning och tjänstgöringstid bör få rätt att utföra det arbete, som sedan en munhåla sanerats erfordras för anbringande av protes i densamma. Utskottet förutsätter, att även nu anförda spörsmål kommer att uppmärksammas vid den av utskottet förordade utredningen samt att företrädare för både tandläkarnas och tandteknikernas organisationer därvid erhålla tillfälle att framlägga sina synpunkter.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till nya bestämmelser angående behörighet att utöva tandläkarkonsten.

2) av herr *Englund*.
